
УДК 338.43:330.354:334.72:336.012.23–044.247–048.87 <https://doi.org/10.5281/zenodo.6574787>

МОЛНАР О.С.
КОШУН М.М.
САВЧИНЕЦЬ А.В.

Ефективний розвиток підприємництва, інтеграції та кооперації і покращення фінансового забезпечення господарств

Предметом дослідження є ефективний розвиток підприємництва, інтеграції та кооперації і покращення фінансового забезпечення господарств.

Метою дослідження є розробка заходів щодо розвитку інтеграційних і кооперативних процесів, підприємництва та покращення фінансового забезпечення господарств.

Методи дослідження. У роботі використані діалектичний метод наукового пізнання, метод аналізу і синтезу, порівняльний метод, метод узагальнення даних.

Результати роботи. У статті окреслені дві групи різноманітних видів агропромислових формувань. Визначені джерела фінансування сільгоспдприємств. Наведені основні напрями покращення рівня забезпеченості сільгосптоваровиробників капіталом. Розглянуто основні напрями державного регулювання розвитку аграрного сектору економіки.

Висновки. У сучасних умовах вибір тієї чи іншої організаційно–правової форми господарювання повинен здійснюватися з урахуванням розмірів і спеціалізації підприємств, рівня інтенсивності

виробництва в них, економічних інтересів власників та ефективності функціонування. Розглянуто основні складові державного регулювання діяльності аграрних підприємств. На даному етапі розвитку сільського господарства нашої країни система державної підтримки АПК потребує удосконалення за такими основними напрямками: перехід до прямих бюджетних виплат сільськогосподарським товаровиробникам незалежно від розмірів господарств та їх організаційно-правових форм; впровадження ефективного механізму використання бюджетних коштів підприємствами АПК; забезпечення прозорості процесу розподілу фінансової підтримки та рівноправної участі всіх аграрних підприємств в її отриманні.

Ключові слова: підприємство, ефективність, конкурентоспроможність, продукція, збут, інформація, інновації, інвестиції, фінанси, капітал.

МОЛНАР А.С.
КОШУН Н.М.
САВЧИНЕЦ А.В.

Эффективное развитие предпринимательства, интеграции и кооперации и улучшение финансового обеспечения хозяйств

Предметом исследования является эффективное развитие предпринимательства, интеграции и кооперации, улучшение финансового обеспечения хозяйств.

Целью исследования является разработка мероприятий по развитию интеграционных и кооперативных процессов, предпринимательству и улучшению финансового обеспечения хозяйств.

Методы исследования. В работе использованы диалектический метод научного познания, метод анализа и синтеза, сравнительный метод, метод обобщения данных.

Результаты работы. В статье очерчены две группы разных видов агропромышленных формирований. Определены источники финансирования сельхозпредприятий. Приведены основные направления улучшения уровня обеспеченности сельхозтоваропроизводителей капиталом. Рассмотрены основные направления государственного регулирования развития аграрного сектора экономики.

Выводы. В современных условиях выбор той или иной организационно-правовой формы хозяйствования должен производиться с учетом размеров и специализации предприятий, уровня интенсивности производства в них, экономических интересов собственников и эффективности функционирования. Рассмотрены основные составляющие государственного регулирования деятельности аграрных предприятий. На данном этапе развития сельского хозяйства нашей страны система государственной поддержки АПК требует усовершенствования по следующим основным направлениям: переход к прямым бюджетным выплатам сельскохозяйственным товаропроизводителям независимо от размеров хозяйств и их организационно-правовых форм; внедрение эффективного механизма использования бюджетных средств предприятиями АПК; обеспечение прозрачности процесса распределения финансовой поддержки и равноправного участия всех аграрных предприятий в ее получении.

Ключевые слова: предприятие, эффективность, конкурентоспособность, продукция, сбыт, информация, инновации, инвестиции, финансы, капитал.

MOLNAR O.S.
KOSHUN M.M.
SAVCHYNETS A.V.

Effective development of entrepreneurship, integration and cooperation and improvement of financial support of farms

The subject of the study is the effective development of entrepreneurship, integration and cooperation and the improvement of financial maintenance of farms.

The purpose of the study is to develop measures for the development of integration and cooperative processes, entrepreneurship and improving the financial maintenance of farms.

Research methods. *The dialectical method of scientific cognition, the method of analysis and synthesis, the comparative method, the method of generalization of data are used in the work.*

Results of work. *The paper outlines two groups of different types of agro-industrial formations. Sources of financing of agricultural enterprises are identified. The main directions of improving the level of capital security of agricultural producers are given. The main directions of state regulation of the development of the agricultural sector of the economy are considered.*

Conclusions. *In modern conditions, the choice of one or another organizational and legal form of management should be made taking into account the size and specialization of enterprises, the level of production intensity in them, the economic interests of owners and efficiency of functioning. The main components of state regulation of agricultural enterprises are considered. At this stage of development of agriculture in our country, the system of state support for agriculture needs to be improved in the following main areas: the transition to direct budget payments to agricultural producers, regardless of the size of farms and their organizational and legal forms; introduction of an effective mechanism for the use of budget funds by agro-industrial enterprises; ensuring transparency of the process of distribution of financial support and equal participation of all agricultural enterprises in its receipt.*

Keywords: *enterprise, efficiency, competitiveness, products, sales, information, innovations, investments, finance, capital.*

Постановка проблеми. Ефективне і конкурентоспроможне функціонування кожного окремого сільськогосподарського підприємства є практично неможливим без якісного і економічно обґрунтованого розвитку його ресурсного потенціалу. Гострий дефіцит виробничих ресурсів та їх структурна розбалансованість призводять до зниження темпів економічного розвитку аграрного сектору економіки, потенційні можливості якого використовуються не в повній мірі, що гальмує вирішення існуючих нині економічних, соціальних та екологічних проблем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема формування в кожному підприємстві ресурсного потенціалу і ефективного його використання належить до числа найбільш актуальних. Тому вони досліджуються значною частиною науковців, до яких відносяться В.Г. Андрійчук, В.А. Анічин, О.В. Березін, Ю.В. Василенко, Л.Ю. Мельник, П.Т. Саблук та ін. Однак, незважаючи на значну кількість наукових досліджень, низка питань потребує подальшого опрацювання.

Мета статті – розробка заходів щодо розвитку інтеграційних і кооперативних процесів, підприємництва та покращення фінансового забезпечення господарств.

Виклад основного матеріалу. В останні роки, коли більшість сільськогосподарських підприємств відчуває гостру нестачу ресурсного потенціалу, все більшу актуальність набуває розвиток підприємництва.

Підприємницькими сільськогосподарськими формуваннями можуть бути підприємства будь-яких форм господарювання – і приватні, і державні, і господарські товариства, і виробничі кооперативи, і фермерські господарства. Вибір тієї чи іншої організаційно-правової форми господарювання повинен здійснюватися з урахуванням розміру і спеціалізації підприємства, рівня інтенсивності виробництва в ньому, економічних інтересів власників та ефективності функціонування.

Різноманітні види агропромислових формувань об'єднують у дві наступні групи: господарські (до них відносяться агропромислові підприємства, агрофірми, агроконсорціуми) і регіональні (які представлені агропромисловими комбінатами і концернами, асоціаціями, холдингами, АПФГ та ін.). Створення безпосередньо в сільськогосподарських підприємствах переробних цехів та заводів, а також власної збутової мережі для продажу виробленої продукції – важлива форма агропромислової інтеграції.

Поряд з агропромисловими підприємствами перспективними є і різноманітні об'єднання. У сучасних економічних умовах найбільш прийнятними з великих агропромислових формувань є агропромислові фінансові групи (АПФГ) та холдинги. Говорячи про АПФГ, слід вказати, що їх створення забезпечує формування замкненої, закінченої схеми виробництва кінцевої продукції – від вирощування сільгоспсировини та її поглибленої переробки і зберігання до реалізації готової продукції, концентрації фінансових та ін-

ших ресурсів. Об'єднання агрохолдингового типу дозволяють: акумулювати фінансові ресурси для вирішення пріоритетних напрямів розвитку агропромислового виробництва і обслуговування; інтегрувати в єдине ціле аграрне виробництво, переробку і торгівлю; оздоровити фінансовий стан підприємств і організацій, що виходять до них; збільшити можливості просування на ринок конкурентоспроможної продукції; подолати локальний монополізм, виключити посередників; підвищити контроль за ефективним використанням виробничого потенціалу; використовувати прогресивні технології, високопродуктивну техніку, досягнення науки [11].

На увагу заслуговує розвиток інтеграції на засадах партнерської кооперації на окремих стадіях технологічного процесу, які є дієвим засобом об'єднання капіталів господарських одиниць та поєднання їх інтересів.

Для забезпечення належного ресурсного потенціалу та ефективного його використання кожне підприємство повинне мати відповідні обсяги фінансових ресурсів. Джерелами фінансування сільгосппідприємств можуть бути їх власні кошти, позикові джерела, державне цільове фінансування. Кожне підприємство повинне приділяти велику увагу збільшенню розмірів та оптимізації складу свого капіталу. До основних напрямів покращення рівня забезпеченості сільгосптоваровиробників капіталом насамперед можна віднести: розробку та реалізацію певних управлінських рішень щодо формування максимального капіталу; орієнтацію на виробництво конкурентоспроможної продукції та раціональне використання наявного ресурсного потенціалу. В Україні слід удосконалити механізм державного регулювання розвитку АПК. Основні складові державного регулювання діяльності аграрних підприємств наступні: ціноутворення; консалтинг; оподаткування; інформаційне забезпечення; кредитування; страхування; фінансова підтримка.

Важливу роль у забезпеченні сільгосппідприємств фінансовими ресурсами відіграють кредити банків. Однак, на жаль, для агротоваровиробників доступ до них залишається досить утрудненим. Зокрема, потребують вирішення такі питання: збільшення обсягів кредитів, зростання термінів кредитування, зменшення розмірів кредитних ставок.

Одним з важливіших інструментів ринкового господарювання є іпотека. В Україні теж є зна-

чна потреба у розвитку іпотечного кредитування. Створенню ефективної системи іпотечного кредитування в нашій країні сприяли б і такі заходи: відповідні зміни у нормативно-правовій базі (насамперед – впровадження спрощеної схеми оформлення іпотеки землі та забезпечення захисту прав кредиторів у випадку невиконання позичальником умов кредитного договору); використання «плаваючих» відсоткових ставок за іпотечними кредитами.

Одним з напрямів зміцненню потенціалу підприємств є поширення використання лізингу. При цьому необхідно запровадити сплату господарствами лізингових платежів один раз на рік, а з 30%-вої компенсації вартості складної техніки перейти на компенсацію аграріям їх першого лізингового платежу.

Вагоме місце у підвищенні ефективності сільськогосподарського виробництва займає застосування інвестицій. Однак слід вказати, що частка аграрного сектору економіки в загальних сумах інвестицій країни в цілому, на жаль, є мізерною.

Говорячи про оподаткування, слід вказати, що кожний сільгосптоваровиробник має обрати найбільш прийнятну для нього форму оподаткування – або за загальними умовами, або фіксований податок. Важливим елементом фінансового забезпечення підприємств є страхування ризиків сільськогосподарського виробництва, без чого розраховувати на стабілізацію їх діяльності практично неможливо. Одним з найважливіших напрямів державного регулювання розвитку аграрних підприємств є застосування паритетних еквівалентних цін. Останні мають формуватися на основі єдиної норми прибутку на авансовий капітал (з урахуванням вартості землі). На даному етапі розвитку сільського господарства нашої країни система державної підтримки АПК потребує удосконалення за такими основними напрямками: перехід до прямих бюджетних виплат сільськогосподарським товаровиробникам; впровадження ефективного механізму використання бюджетних коштів підприємствами АПК; забезпечення прозорості процесу розподілу фінансової підтримки та рівноправної участі всіх аграрних підприємств в її отриманні.

Висновки

У сучасних умовах вибір тієї чи іншої організаційно-правової форми господарювання повинен

здійснюватися з урахуванням розмірів і спеціалізації підприємств, рівня інтенсивності виробництва в них, економічних інтересів власників та ефективності функціонування. Розглянуто основні складові державного регулювання діяльності аграрних підприємств. На даному етапі розвитку сільського господарства нашої країни система державної підтримки АПК потребує удосконалення за такими основними напрямками: перехід до прямих бюджетних виплат сільськогосподарським товаровиробникам; впровадження ефективного механізму використання бюджетних коштів підприємствами АПК; забезпечення прозорості процесу розподілу фінансової підтримки та рівноправної участі всіх аграрних підприємств в її отриманні.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: підруч. К.: УЗМН, 1996. 512 с.
2. Важинський Ф. А., Колодійчук А. В. Маркетингове дослідження в системі управління конкурентоспроможністю підприємств. Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. Львів: РВВ НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (1). С. 125–130.
3. Гаврилко П. П., Колодійчук А. В., Черторицький В. М. Фактори інноваційного розвитку промисловості. Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. 2011. Вип. 21 (11). С. 201–205.
4. Гаврилко П. П., Лалакулич М.Ю., Колодійчук А. В. Основні фактори виникнення кризових явищ на промислових підприємствах. Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. 2012. Вип. 22.4. С. 158–164.
5. Колодійчук А. В., Гуштан Т.В., Молнар О.С., Василюха Н.В., Чобаль Л.Ю. Міжнародні перевезення в міжнародній економіці: підручник. Львів: Вид-во НН-ВК «АТБ», 2021. 189 с.
6. Колодійчук А. В. Інформація як фактор інноваційного розвитку економіки. Формування ринкових відносин в Україні. 2012. №5/1(132). С. 58–62.
7. Колодійчук А. В., Пісний В. М. Особливості функціонування машинобудівних підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (13). С. 172–178.
8. Колодійчук А. В., Пісний В. М., Семчук Ж. В. Сутність інновацій, структура та основні етапи інноваційного процесу. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (9). С. 191–196.
9. Сопільник Л. І., Колодійчук А. В. Теоретичні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємств. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (8). С. 183–187.
10. Сопільник Л. І., Колодійчук А. В. Управління конкурентоспроможністю машинобудівних підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (10). С. 222–227.
11. Ушачев І. Организация и функционирование агропромышленных формирований холдингового типа / Ушачев И., Анисимов А., Югай А., Арашуков В. // АПК: экономика, управление. – 2002. – №3. – С. 25–35.

References

1. Andriyчук, V. H. (1996). *Ekonomika ahrarnykh pidpryyemstv* [Economics of agricultural enterprises]: Textbook. Kyiv: UZMN. [in Ukrainian].
2. Vazhynskyy, F. A., & Kolodiychuk, A. V. (2009). *Marketynhovi doslidzhennya v systemi upravlinnya konkurentospromozhnisty pidpryyemstv* [Marketing research in the system of competitiveness management of enterprises]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (1) (pp. 125–130). [in Ukrainian].
3. Havrylko, P. P., Kolodiychuk, A. V., & Chertoryzhskyy, V. M. (2011). *Faktory innovatsiynoho rozvytku promyslovosti* [Factors of innovation development of industry]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 21 (11) (pp. 201–205). [in Ukrainian].
4. Havrylko, P. P., Lalakulych, M. Yu., & Kolodiychuk, A. V. (2012). *Osnovni factory vynyknennya kryzovykh yavysch na promyslovykh pidpryyemstvakh* [The main factors of emergence of crisis phenomena in industrial enterprises]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 22 (4) (pp. 158–164). [in Ukrainian].
5. Kolodiychuk, A. V., Hushtan, T. V., Molnar, O. S., Vasylykha, N. V., & Chobal, L. Yu. (2021). *Mizhnarodni perevezennya v mizhnarodniy ekonomitsi* [International transportation in the international economy]: Textbook. Lviv: ATB Publishing [in Ukrainian].
6. Puzyryova, P. V. (2008). *Otsinka ekonomichnoho ryzyku v upravlinni finansovym potentsialom pidpryyemstv v Ukrayini* [Estimation of economic risk in management of financial potential of enterprises in Ukraine]. In *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukrayini* [Formation of market relations in Ukraine]: Vol. 10 (pp. 131–134). [in Ukrainian].
7. Kolodiychuk, A. V., & Pisnyy, V. M. (2009). *Osoblyvosti funktsionuvannya mashynobudivnykh pidpryyemstv na suchasnomu etapi rozvytku ekonomiky Ukrayiny* [Features of functioning of machine-building enterpris-

es at the current stage of development of the economy of Ukraine]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (13) (pp. 172–178). [in Ukr.].

8. Kolodiychuk, A. V., Pisnyy, V. M., & Semchuk, Zh. V. (2009). Sutnist' innovatsiy, struktura ta osnovni etapy innovatsiyonoho protsesu [The essence of innovation, the structure and the main stages of the innovation process]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (9) (pp. 191–196). [in Ukrainian].

9. Sopilnyk, L. I., & Kolodiychuk, A. V. (2009). Teoretychni aspekty upravlinnya konkurentospromozhnistyu pidpryyemstv [Theoretical aspects of enterprise competitiveness management]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (8) (pp. 183–187). [in Ukrainian].

10. Sopilnyk, L. I., & Kolodiychuk, A. V. (2009). Upravlinnya konkurentospromozhnistyu mashynobudivnykh pidpryyemstv na suchasnomu etapi rozvytku ekonomiky Ukrayiny [Management of competitiveness of machine-building enterprises at the present stage of development of Ukrainian economy]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (10) (pp. 222–227). [in Ukrainian].

11. Ushachev, I., Anisimov, A., Yugay, A., & Arashukov, V. (2002). Organizatsiya i funktsionirovaniye agropromyshlennykh formirovaniy kholdingovogo tipa [Organization and functioning of agro-industrial formations of the holding type]. *APK: ekonomika, upravleniye – Agro-industrial complex: economics, management*, 3, 25–35. [in Russian].

Дані про авторів

Молнар Олександр Сергійович,

к.е.н., доцент, завідувач кафедри економічної теорії, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Кошун Микола Мирославович,

магістр, економічний факультет, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Савчинець Андрій Васильович,

магістр, економічний факультет, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Данные об авторах

Молнар Александр Сергеевич,

к.э.н., доцент, заведующий кафедрой экономической теории, ГВУЗ «Ужгородский национальный университет»

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Кошун Николай Мирославович,

магістр, економічний факультет, ГВУЗ «Ужгородський національний університет»

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Савчинець Андрей Васильевич,

магістр, економічний факультет, ГВУЗ «Ужгородський національний університет»

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Data about the authors

Oleksandr Molnar,

Ph.D. of Economics, Associate Professor, Head of the Department of Economic Theory, Uzhhorod National University

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Mykola Koshun,

Master's degree, Faculty of Economics, Uzhhorod National University

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Andriy Savchynets,

Master's degree, Faculty of Economics, Uzhhorod National University

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua